

RESSENYA

***Sexualities, Gender and Violence.
A view from the Iberian Peninsula.***

Begonya Enguix Grau i Cristina Pereira Vieira (Eds.) (2020).
New York: Nova Science Publishers.
262 p.

ISBN: 978-1-53618-173-9

Bruna Alvarez
Universitat Autònoma de Barcelona

La sexualitat, el cos, els afectes i el gènere: una qüestió d'ensamblatge

Sexuality, Gender and Violence, editat per Begonya Enguix i Cristina Pereira ens obre la porta cap a l'aportació de la filosofia posthumanista en els estudis de gènere, a través d'investigacions etnogràfiques realitzades a Portugal i Espanya.

La filosofia posthumanista es pot definir com una ontologia del fer-se subjecte —*becoming subject*— d'una manera situada en el temps i l'espai, en relació al context socio-cultural (Braidotti, 2013, 2019). “L'home” com a mesura universal de totes les coses, pròpia de l'Humanisme, desapareix cap la diversificació de l'alteritat: dones, gays, lesbianes, trans*, persones racialitzades, funcionalitats diverses, en definitiva, minoritzades. Aquests subjectes es construeixen en relació amb altres persones, animals i tecnologia, sobrepasant el dualisme cartesià. Així doncs, segueixen la línia monista d'Espinosa i el neomaterialisme de Deleuze i construeixen una concepció holística del món a través d'un ensamblatge de relacions, que defineixen com un *in-between*, entre la natura i la tecnologia, el masculí i el femení, el negre i el blanc, el local i el global, i el present i el passat, que desplacen els binarismes (Braidotti, 2019, p. 33).

A la introducció, Enguix i Pereira fan un recorregut sobre les perspectives teòriques del gènere, transitant per la jerarquitització dels sistemes sexe/gènere (Rubin, 1989), la perspectiva queer (Butler, 2004) i el desenvolupament del concepte d'assemblatge (Braidotti, 2013), concepte clau de tot el llibre, per la seva capacitat teòrica de superar els binarismes.

El llibre té dues parts diferenciades. La primera, titulada *Reconfiguring Sexuality, Gender and Violence: Old and New Debates*, mostra el que Lorber va descriure com la *Gender Paradox* (2018), és a dir, que els gèneres fluids conviuen amb el binarisme tradicional, però sense una transformació estructural dels sistemes sexe/gènere.

Begonya Enguix mostra com el gènere es construeix com un categoria estable, mentre que el que canvia són les relacions afectivosexuals. Un exemple, n'és l'etnografia de David Berga, que planteja si les relacions afectivosexuals amb persones viudes poden ser analitzades com a relacions poliamoroses. Sabrina Vaquerizo mostra com en la sèrie de *Las chicas del cable* es commodifica el feminisme. Erick Gómez mostra una etnografia sobre adolescents gays de Mèxic, Espanya i Brazil i l'ús que fan de Gindr per accedir a experiències sexuals; i Sofia Almeida i Eunice Macedo analitzen l'educació afectivosexual a Portugal des de la perspectiva dels adolescents que la reben, posant èmfasi en preguntar als adolescents allò que volen saber i com ho volen aprendre.

La segona part del llibre, titulada *Exploring Masculinities, Silences and Other Forms of Violence*, es dedica a les violències vinculades al procés de fer-se home, dins el gran tema de les masculinitats i el poder (Gutmann, 1997). El llibre incorpora les masculinitats en els estudis de gènere, i a més, les posa en qüestió, ja que determinats models de masculinitat també discriminen els homes. En aquest sentit, Robert Connell (1995) va establir el concepte de masculinitat hegemònica, no com de caràcter universal, sinó definint aquella masculinitat que ocupa la posició hegemònica en les relacions de gènere situades històricament i localment.

Segons Cristina Pereira el model de masculinitat que persisteix a Portugal és un model monolític, encara basat en una falsa unitat dels homes i en nocions binàries del gènere, que posa èmfasi al disciplinament del cos. Luis Santos vincula el procés de convertir-se en home amb el fet del poder, la força —representada pel soldat—, i les jerarquitzacions que implica, per les diverses configuracions de la homosexualitat. Juan A. Rodríguez vincula la masculinitat amb el concepte de salvatge, mostrant els imaginaris col·lectius que es generen a través de les imatges als mitjans de comunicació. Aquest model predominant de masculinitat genera violències en les relacions sexoafectives, com demostren diversos autors de l'Observatori Portuguès de Violència Masclista, tot i que moltes agressions no són mai denunciades. Alhora, Paco Abril mostra com la violència que patei-

xen els homes i els nens és invisibilitzada, ja que el fet de ser home implica no mostrar-se vulnerable. Finalment, Dália Costa, Anália Torres i Bernardo Coelho mostren les altes xifres dels assetjaments sexuals laborals a Portugal, com un exemple de les violències permeses per les relacions del sistema sexe/gènere vigent.

El llibre no mostra cap etnografia sobre sexualitat i la infància prèvia a l'adolescència, possiblement perquè els infants es construeixen com éssers no sexuals i innocents (Robinson, 2013), i per tant, parlar de sexualitat i infància és un tema sensible sobre el qual no hi ha un consens social i desperta una certa incomoditat (Alvarez, Malgosa i Marre, 2021).

Aquest llibre és una lectura imprescindible per obtenir una reflexió profunda sobre l'assamblatge posthumanista de la sexualitat, el cos, els afectes i el gènere, atravesat per relacions de poder i violència vinculades a les construccions socials de la masculinitat.

Bibliografia

- Alvarez, B., Malgosa, E. i Marre, D. (2021, in press). Ethnography on sensitive topics: children's sexuality education in Spain. A J. Pandeli, H. Gaggiotti i N. Sutherland (Eds.), *Organizational Ethnography: An Experiential and Practical Guide*. Londres: Routledge.
- Braidotti, R. (2013). *The Posthuman*. Cambridge: Polity Press.
- Braidotti, R. (2019). A Theoretical Framework for the Critical Posthumanities. *Theory, Culture and Society*, 36(6), 31-61. <https://doi.org/10.1177/0263276418771486>
- Butler, J. (2004). *Undoing Gender*. New York: Routledge.
- Connell, R. W. (1995). The Social Organization of Masculinity. A *Masculinities* (pp. 67-88). Berkeley: University of California Press.
- Gutmann, M. C. (1997). Trafficking in Men: The Anthropology of Masculinity. In *Annual Review of Anthropology*, 26, 385-409. <https://doi.org/10.1146/annurev.anthro.26.1.385>
- Lorber, J. (2018). Paradoxes of Gender Redux. Multiple Genders and the Persistence of the Binary. A J. W. Messerschmidt, M. A. Messner, R. Connell i P. Y. Martin (Eds.), *Gender Reckonings. New Social Theory and Research* (pp. 297-313). New York: NYU Press.
- Robinson, K. (2013). *Innocence, knowledge and the construction of childhood: The contradictory nature of sexuality and censorship in children's contemporary lives*. New York: Routledge.
- Rubin, G. (1989). Reflexionando sobre el sexo: notas para una teoría radical de la sexualidad. In C. Vance (Eds.), *Placer y peligro. Explorando la sexualidad femenina*. (pp. 113-190). Madrid: Revolución.

© Bruna Alvarez, 2021

© *Quaderns de l'ICA*, 2021

Fitxa bibliogràfica

Alvarez, B. (2021). Sexualities, Gender and Violence. A view from the Iberian Peninsula. *Quaderns de l'Institut Català d'Antropologia*, 37(1), 189-192. Barcelona: ICA. [ISSN 2385-4472].